

STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD
HOFWEG 13 3274 BK HEINENOORD

BULLETIN

54

DECEMBER 1990

STICHTING
VRIENDENKRING VAN HET STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD
(ingeschreven K.v.K. Dordrecht nr. S 119934)

Redactie en secretariaat:

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord. Giro 38.70.852.
Contributie: minimaal F 10,-- per persoon/jaar.

Redactie:

Drs. W. Blok	-
J. Gerretse	01862 - 2293
A.O. Mol	01853 - 1154
lic. P.G. Perneel	01869 - 1078
P.J. Pot	01853 - 1411
K.H. van der Ree	01865 - 3622
W. Reedijk	01865 - 1323
Mr. R. van der Waal	015 - 622457

Hof van Assendelft:

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord. Telefoon 01862 - 1535.
Geopend dinsdag t/m zaterdag 14.00 - 17.00 uur.
Zaterdag bovendien 10.00 - 12.00 uur.
Leeszaal: Geopend woensdag 09.00 - 13.00 uur.
Zaterdag 10.00 - 17.00 uur.

Oost-Leeuwenstein:

Dorpsstraat 13, 3274 BB Heinenoord.
Geopend zaterdag 10.00 - 12.00 en 14.00 - 17.00 uur.

Groepen op afspraak.

Conservator:

Drs. J.E. de Rooy . . . . . 01862 - 2010

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Voorzover het bestuur van de Vriendenkring dat heeft kunnen peilen, is de op 6 oktober gehouden 10e vriendendag door alle deelnemers als bijzonder geslaagd beschouwd. Er hebben 84 vrienden en introducees een bezoek gebracht aan "Het Nederlands Leder- en Schoenenmuseum" in Waalwijk en deelgenomen aan de spek-met-peren-maaltijd. Na een welkomstwoord en een introductie door de conservator van dat museum, onze voorzitter de heer Blok, was er gelegenheid om de uitgebreide collectie te bezichtigen. Enkele van zijn medewerkers gaven "leer"zame en interessante demonstraties van het bewerken van leer en het maken van schoenen.

De spek-met-peren-maaltijd (of erwtensoep voor degenen die "dat spek" toch niet zo zagen zitten) smaakte zoals gebruikelijk uitstekend. Voor de echte liefhebbers was er als nagerecht aardappels met karnemelk. Tot nog toe had onze conservator, de heer De Rooy, zich hier nooit aan gewaagd, maar nu nam hij zelfs als fijnproever een tweede portie. Wie volgt zijn voorbeeld volgend jaar?

Het aantal deelnemers toont naar onze mening aan, dat een vriendendag die (ten dele) buiten de Hoeksche Waard wordt gehouden, zeker voor herhaling vatbaar is. Wellicht zal de volgende vriendendag weer in de Hoeksche Waard plaatsvinden.

Wij vinden het telkens plezierig, als er weer een nieuwe vriend of vriendin ingeschreven kan worden. Kunt u nagaan hoe verheugd wij waren, toen wij de 1.500ste konden verwelkomen. De onniebare steun, die onze kring aan het Streekmuseum geeft, kan vanzelfsprekend met het groeien ervan toenemen.

Met dit aantal vrienden behoren wij tot de grotere vriendenkringen. Uit een in 1988 gehouden naar het functioneren van vriendenkringen van musea in Nederland, blijkt dat de helft ervan minder dan 350 leden heeft en een kwart minder dan 160. Het gemiddelde aantal is volgens dit onderzoek 600. Met 1.500 vrienden en vriendinnen mogen wij trots zijn op onze Vriendenkring.

Uit hetzelfde onderzoek blijkt tevens dat onze minimumcontributie tot de laagste in den lande behoort. Laat dit U echter niet weerhouden om op de acceptgirokaart, die u in dit bulletin aantreft, als echte vriend/vriendin een bedrag in

te vullen, waaruit de sympathie voor Uw aller Streekmuseum blijkt.

Tenslotte wenst de redactie U prettige Kerstdagen en een voorspoedig 1991.

R.v.d.W.

WERKGROEP DIALECTEN

Er is een plan om te komen tot de samenstelling van een groepje belangstellenden die zich gaan bezighouden met het vertellen van verhalen uit onze streek, al of niet in het dialect.

In verband daarmee is ons verzocht om langs deze weg te vragen of er onder de lezers van ons bulletin animo bestaat om hieraan deel te nemen. De werkwijze zal dan later onderling geregeld worden.

Wanneer u, of een kennis van u, hieraan mee zou willen doen dan vernemen wij dat graag door middel van een berichtje aan het adres van ons museum.

Het eerste deel van het verhaal in ons vorige bulletin over "De Kerkstraet in Baaierland" leverde meerdere reacties op van onze lezers. Over het algemeen bleek, dat het veel leesgengoegen heeft gegeven.

Aan het einde van het eerste deel wordt de naam Kees Weeda gencemd. Volgens deskundigen uit de omgeving moet dat Meeuwis Weeda geweest zijn. Verder staat in het verhaal, dat vroeger alle vrouwe "krullemusse" droegen behalve de jodinnen. Onze vriend Ben Evers, oud-leraar van de HBS, thans woonachtig te Heemstede vroeg ons wat daar de reden van kon zijn en of dit elders in het land met andere klederdrachten ook zo was. Aan onze raad om dit te vragen aan het Joods Hist. Museum te Amsterdam heeft hij gevolg gegeven. Het antwoord heeft hij ons doen toekomen, vergezeld van documentatie met foto's. Hierin stonden joodse vrouwen, met naam en woonplaats erbij, afgebeeld met mutsen of kappen van diverse klederdrachten.

Nu volgt het laatste deel van het verhaal waar volgens de reacties die ons bereiken reeds velen hunkerend naar uitzien.

Wij wensen u daarom weer veel leesgenot.

W.R.

De Kerkstraet in Baaierland (vervolg)

Nou kraaigie en bedraaive an de Oôstzaai, dat is van den daaik af tot de Peperstraet. Eerst de bakkeraai van Van der Wilt, daarnaest een hoois "DE CLUB" of "Oôns Hoois" gehéete. Daer weunde Anna Hers in. Ze was laaidster van de club waer ze de kindere bezig hiewe met spelletjies en je kon d'r ok boeke rooile. Vervolges Henk Schipper met een groente-winkeltjie, waerin die alléén maer verkocht wattie zelf verbouwde.

Hai was naemelijk een tooinder. Daarnaest weunde De Vroedt. Die had géén winkel maer een kaespakhoois. Vandaer ging die met kaes en paerd en waege den boer op.

D'r waere in de Kerkstraet ok twéé stalhouweraaie. Eén van Inge Zwank en één van Aedrie Vermaet. D'r was nogal wat rivaelitaait tusse die twéé. Ze reeë allebaai ok met een laaikoes. Nou komme we an de andere helft van de Kerkstraet. Van de Peperstraet en ok van het Overslop, tot an het end van de straet. Op den hoek van Kerkstraet en Overslop zat bakker Groeneveld, daarnaest stonge twéé klaaine snoep-winkeltjies. Het ééne was van Jaentjie Boer en het andere van Willem de Reus die ok koster was van de Hervormde kerk. Verderop was dan de vêehouweraai van Léeuwenhoek en dan op een raaitjie Kees Weeda met hooishoudelijke artikele, Kees Schipper de slaeger, Piet Visser met een boerderaaï, Van Vugt met krooidenierswaere en Jil Mast met een sigaerefabriek. Dan volgde Koosjie Waers met een schoenmaekeraai. Die was vroeger kloniael geweest. As-tie z'n maendelijkse pensioen kreeg wastie een hêéle week dronkeg. Dan zong wai as jonges:

Koosjie Waers is dronkeg

't Is jammer van de vent

Hai lust zôô graeg een borreltjie

Van zeven-en-halve-cent.

Naest Koos Waers weunde Vermaet, die was turfschipper. Z'n schooitjie hiette: "De looie verwachting". Al met al was ter voor oôns jonges wel wat te beleve en ... je hoorde ok wel is wat. Bevoorbuld over dat mannetjie, wies naem ik maer nie sel noeme. Dat mannetjie was zôô ontaerd klaain en maeger, astie 80 pond woog was het op. Maer z'n vrouw die woog 130 kilo en das 260 pond. Daer wastie dôôdsbenauwd van want ze sliepe naest mekaar inééne besstee.

Omdattie bang was platgedouwd te worre hadtie een houte schot in de besstee gemaekt, geweun voor z'n aage vaailighaaid. Mense nog an toe, het had anders z'n dōd wel kenne worre. Hij hattet wel zōō gemaekt, dat hij der net onderdeur kon.

En dan van die barrebier "Willem de Krik" die op ten hoek van de Peperstraet weunde.

Ze noemden hum zōō omdattie op een stok leunde. Hij hatter ok een winkeltjie bai en daer verkocht tie "pornografie". Jae, hai was z'n taaid ver vorooit. In een klaaine etalaegie stonge aenzichtkaerte met daemes in badpak en dat was niet naer de zin van den omgeving. De kindere wiere deur d'r ouwers vermaend om niet voor het raem te gaen kaaike en dat deeje we dus niet. Ooitaaindelijk zaain de ouwers bai de pliesie gaen klaege. De hēēle voorraad aenzichtkaerte wier in beslag genome en hij kreeg nog een boete op de kōōp toe.

Willem had ok een lichaemelijke afwijking. Z'n ēēnen bil was schooin omhōōg gegroeid en dat trok de aendacht van veel vrouwe, die dan bai Willeme kwamme vraege of ze 't is mogge zien. Nou was Willem de beroerste niet en hai heb ter nooit ēēn weggestuurd. D'r was 'n vrouw die kwam elken ochend kaaike, ze kon d'r niet genog van kraaige.

In de maaimaend ginge wai as jonges meulenaers (dat binne maaikevers) vange. Die schudden we ooit de willegebōōme. Ik verkocht ze bai maain in de straet voor een cent per stuk. De jonges deeje dan een draedjie an ēēn van de pōōtjies, dan konne ze mooi rondvliege. We zonge d'r dan een liedjie bai:

Meulenaer, meulenaer, tel je geld.

Gaet dan nog is vliege,

As je dan niet vliege wil

Dan roep ik mos, mos, mos

en laet ik het draedjie los.

Zōō-as ik ie al vertelde weunden we naest het krooidenierswinkeltjie van Jannichie van Besjaene Brussaerd. Die had een dochttertjie waer ik veul mee speulde. Toen ik op een keer metter in het raemkezijn zat kwam d'r een andere jonge baizitte en toen stelde Traintjie voor - want zōō hiette ze - om te doen wie het beste kon zoene. Nou ik heb het gewonne en as ik ter nou nog an terugdenk geef me dat altaaid nog voldoening.

WERKGROEP DIALECTEN

MUSEUMCONCERT

Traditiegetrouw organiseert de Culturele Kring Hoeksche Waard een aantal concerten in de Hoeksche Waard, die altijd druk bezocht worden. Dit geldt ook voor de jaarlijkse museumconcerten.

Tijdens het tweede museumconcert in het seizoen 1990-1991 hoopt het Nederlands Gitaar Trio een optreden te verzorgen. Het belooft een mooie avond te worden waarin Wim Spruijt, prime-gitaar; Dick Hoogeveen, kwart-gitaar en Henk Westhiner, kwintbas-gitaar het programma verzorgen. De toegangsprijs voor dit concert dat voor 27 februari 1991 op de agenda staat bedraagt F 7,50, terwijl Pas 65-/CJP-houders F 6,-- verschuldigd zijn.

Voor kaarten en inlichtingen kunt U zich wenden tot Mevr. K. Kegel-Henstra, Zinkweg 119, 3262 BE Oud-Beijerland, telefoon 01860-13343.

KKH.

AFDELING GENEALOGIE

Sinds de verschijning van het vorige bulletin is de fiches-collectie aangevuld met de gegevens uit de volgende bronnen:

- Burgerlijke Stand Heinenoord: Huwelijksbijlagen 1812 tot en met 1842.
- Burgerlijke Stand Oud-Beijerland: Huwelijksbijlagen 1812 tot en met 1842.
- Burgerlijke Stand Oud-Beijerland: Overlijden 1853 tot en met 1864.
- Rechterlijk Archief Goudswaard: Nr. 20. Register 30e en 40e penning (geheven op het transport van onroerend goed en hypotheken), periode 1634 tot en met 1681.
- Idem: Nr. 21, periode 1681 tot en met 1725.
- Rechterlijk Archief Cromstrijen: Nrs. 20 tot en met 24. Betreft vooral gegevens van boedels, periode 1640 tot en met 1720.
- Polderrekeningen Oud-Beijerland, vanaf 1737.
- Lijst van meerderjarige mannen te Klaaswaal, 1811.

Tevens is de genealogische bibliotheek aangevuld met presentexemplaren van de boeken en studies over de volgende geslachten: Benne, Van Bokkelen, De Jong, Jongekrijg, Kleinendorst, Moerkerken, Monster (incl. wapen met beschrijving), Raesfelt, De Regt, Ridderhof en Vlasblom.

Ook werd kwartierstatenboek nr. 10 van de Genealogische Vereniging Prometheus aan de verzameling toegevoegd.

Samenvattend kan gezegd worden dat er weer een schat aan nieuwe gegevens voor geïnteresseerden toegankelijk is geworden. En wie zou er niet geïnteresseerd zijn?

A.O.M.

NIEUWE VRIENDEN

HET IS GELUKT!! Met 35 nieuwe aanmeldingen sinds het verschijnen van het vorige bulletin, is het aantal vrienden boven de 1.500 uit gekomen. Op zaterdag 24 november konden we mevr. J. van Rees-'t Hooft uit Mijnsheerenland als 1.500ste vriendin inschrijven.

Een mijlpaal in de museumgeschiedenis. Met het inschrijven van de 500ste vriend in 1978, de 1.000ste in 1983 en nu in 1990 de 1.500ste wist en weet het museumbestuur zich verzekerd van een goede steun in de rug om de exploitatie van het Streekmuseum voort te zetten.

Terug nu naar de 1.500ste vriend.

Mevrouw Van Rees werd op genoemde zaterdag hartelijk welkom geheten als lid van de Vriendenkring. De voorzitter van de Stichting Streekmuseum, de heer Kolbach, overhandigde haar, in aanwezigheid van de bezoekers in de leeszaal en van een aantal vaste zaterdagmedewerkers, het jubileumboek "Eilandgeschiedenis in beeld."

Als nieuwe vrienden mochten we verder inschrijven:

L 609	L. Barendregt	Leiden
L 375	A. Besteman	Hilversum
HW 739	H. Bikker	Klaaswaal
HW 740	Mevr. Bikker	Klaaswaal
L 758	M. Bloemendaal	Pijnacker
L 751	N.J. Bruijnicks	Dordrecht
HW 234	G.J. Buitendijk	Strijen
HW 625	M.W.M. Cieremans	Klaaswaal
HW 735	R.P. Fonkert	Klaaswaal
L 744	W. Groeneweg	Amstelveen
L 753	C.W. Hartman	Rotterdam
L 749	W. van Heeren	's-Gravenhage

HW 737	W.B. van der Hoek	Strijen
HW 624	A.J. Korbijn	Oud-Beijerland
L 759	J.A. Korbijn	Hamilton (Can.)
L 747	T. v.d. Meulen-de Rooy	's-Gravenhage
L 760	P. Molema	Zoetermeer
L 761	W.T. Molema-Smitshoek	Zoetermeer
L 542	A. Moret	Vlaardingen
HW 738	L.G. van Pelt	Nieuw-Beijerland
L 752	K. Reedijk	London (Can.)
HW 171	J. van Rees-'t. Hooft	Mijnsheerenland
HW 76	J.D. de Rooij	Strijen
L 748	A.J.H. Scheeuwe	Amsterdam
L 757	D.C. Sintmaartensdijk	Rotterdam
HW 736	W. Slooter	Goudswaard
L 704	H.A. Swank	Naaldwijk
L 705	Mevr. Swank	Naaldwijk
L 739	W.G. Visser	N'kerk a/d IJssel
L 617	M. de Vries	Roden
HW 743	Ch.M.D. Weststrate	Zuid-Beijerland
HW 744	Mevr. Weststrate	Zuid-Beijerland
L 740	A. Wildschut	Zwijndrecht
L 754	J. van Wolferen	Winsum
L 755	E.J. van Wolferen-Kerkhoven	Winsum

Allen nogmaals hartelijk welkom!

RED.

AANWINSTEN

In de afgelopen maanden heeft het museum weer veel mogen ontvangen. Dankbaar zijn we voor alle mooie, interessante en soms kostbare zaken, die wij er bij gekregen hebben.

Een zeer fraai stuk voor ons museum is een zilveren dienblad, vervaardigd in 1851, door P. Zöllner. Iets voor hoogtijdagen!

Voor het dagelijks gebeuren in huis houden wij het iets eenvoudiger, al springen sommige aanwinsten eruit, wat vorm en uitvoering betreft. Er is van alles wat: lage en hoge Keulse potten, graanmaalstenen, een houten hooikist plus twee pannetjes, een gietijzeren drievaksbraadpan en andere pannen, een petroleumstel (het vroeg iets meer tijd dan een magnetron!), mandflessen, een broodblik, een litermaat, een stenen schaal, een meelzeef, een weegschaal en een wandkoffiemolen. Verder groente- en aardappellemmer, afwasteiltje, melkkoker en vergiet, alles van wit email, gemberpotten, glazen botervlootje en schaaltes, een theeservies, een haakse lange trechter, een stenen buikvaas, flesjes en doosjes. Dan waskommen met toebehoren, waarin op winterochtenden soms het water bevroren was. Herinnert U zich nog de tijd, dat U geen centrale verwarming had en niet iedere kamer verwarmd werd? Uit die tijd is het mooie gietijzeren kachelte, dat ons geschonken werd. Daar passen prachtig bij een kolen- en turfbak plus poken en haakje.

Naaidoos, merklappen en hoge waskuip brengen ons bij kleding en toebehoren: twee kanten mutsen, drie schouderdoeken, een omslagdoek plus drie bijpassende hesjes, een laarzeknecht, zowel boven- als onderkleding in alle variatie voor groot en klein. Voor droeve gebeurtenissen een hoge hoed, rouwhandschoenen en een rouwstropdas.

Nu in onze rubriek minder bekende woorden: we kregen een "stilletje" en een "makelaar". Het eerste beter bekend als "poepdoos" en het tweede verkoopt geen huizen, maar is een dakoverstekversiering.

Aan gereedschap geen gebrek. Voor de boerderij zekels, een spade, een mechanische spade en een zeis met korte boom, waarschijnlijk een Zeeuws type. Verder kregen wij o.a. 34 profielschaven, die door onze "schafoloog" deskundig zijn onderzocht.

Naast alle hamers, zagen, schaven, beitels enz. vermelden we speciaal de schilders- en schoenmakersspullen, die bij ons binnengekomen zijn: schildersvoorbeeldboeken, een balansweegschaal, diverse gewichten, een tapse schuursteen, lange paardeharen kwasten, houten kistje met zo'n 30 kwasten, plaatijzeren letter-, nummer- en figuurmalletjes, een gietijzeren-zesvaks schoenmakersspijkerbak, hamers, een platte ledertang, een ledersnijmes, een ledergaatjestang, ledervet, een zeildoeken zak, een gareelmakersklem, een gietijzeren verwisselbare schoenleest en wat daar dan allemaal nog bij hoort.

Apart te vermelden uit een andere branche: autobandafnemers, een vetspuit en acht oliemonster-glasjes in etui.

Voor onze kennis van de geschiedenis van het eiland zijn erg interessant de documentaire geluidsbanden "De Hoeksche Waard in de Tweede Wereldoorlog" (o.a. over nieuwsuitzendingen, het verzet, Engelse vliegers, de Joodse gemeenschap in Oud-Beijerland). Verder 18e eeuwse transportakten uit Heinenoord, polderkaarten en tekeningen, trouwboekjes en papieren betreffende het notarishuis te Strijen.

Nu dacht U zeker, dat we er al waren. Dat hebt U dan mis, want hier komt de rest: oprobare wandplaten voor school alsmede leesboekjes, een opgezette fazant, een wandspiegel, een paar schaatsen, een harmonica,

zeven winkelvoorraadbakken, diverse afbeeldingen (waaronder één met uitzicht vanaf de toren van Mijnsheerenland), diverse bijbels, een brillendoos, een afbeelding van de stamboom van Juliana en Bernhard, een Oranjelepeltje, een zakmes, een metalen standaard, een koperen wandplaat, tabaksdoos en sigarenkistje, een koffer met filmtoestel voor stomme films en ter afsluiting 80 rode plavuizen!

En zegt U nu niet, dat dat niks is!

Waarde vrienden, het was weer een genoegen dat alles op een rijtje te zetten. Graag tot een volgende keer!

J.G.

DE VRAGENRUBRIEK

Ondanks de achter ons liggende warme zomer blijft een aantal mensen ijverig bezig met het genealogische onderzoek. Dit bleek wel uit de ontvangen reacties op de gestelde vragen. Er kwamen reacties binnen op de volgende oproepen: 301, 308, 309, 322 en 326. Zij die reageerden worden bedankt voor hun bijdrage. Er komen nog steeds vragen binnen, dus we gaan snel van start met een nieuwe serie.

327. Johanna Snelleman werd geboren omstreeks 1820 als dochter van Coenraad Snelleman en Maria Schelling. Zijn trouwde met Cornelis Schipper (Oud-Beijerland 1820-1867).

Gevraagd: Alle gegevens over Johanna Schipper-Snelleman.

328. Hendrik Pietersz de Ruiters. landbouwer te 's-Gravendeel, overl. na 9-1-1730 huwt 7-5-1697 met Ariaantje Gerrits van Rees, wonende "langs de Kil na de Wacht", overl. 9-1-1730.
Gevraagd: hun beider voorgeslacht.

329. Alexander Verhagen, "chalouproeyer" bij de Admiraliteit van de Maze bij de Wacht aan de Kil, kocht een huis in de Langestraat te 's-Gravendeel op 31-7-1734.

Hij wordt 18-11-1756 vermeld in het Burgerboek van Dordrecht, alwaar hij op 14-12-1774 is overleden. Hij ondertr. 25-4-1722 te Hellevoetsluis met Aletta Spiering Cornelisdr, van Hellevoetsluis of Almkerk, waar het huwelijk op 14 of 17-5-1722 werd voltrokken.
Gevraagd: hun beider voorgeslacht.

330. Marijtje Ariens Ballenaer, (alias Besteman?) overl. vermoedelijk te Strijen na 18-5-1677. Zij trouwde voor 6-3-1669 met Cornelis Pleunen de Best, wonende in het Land van Esch.
Gevraagd: gegevens over de voorouders van Marijtje.

331. Leendert Cornelisz de Come wordt vermeld als weerbaar man te Mijnsheerenland in 1672. Hij was gehuwd met Margien Ariens.
Gevraagd: gegevens over de voorouders van Leendert.

332. Marietje Cornelisdr Langstraat, wellicht geboren te Wieldrecht ca. 1690, overleden te Goudswaard 1730, tr. Nieuw-Beijerland 24-5-1711 (toen wonend te Oud-Beijerland) met Arie Theunisse van Bokhoven.
Gevraagd: gegevens over de voorouders van Marietje.

333. Mariche Rijcke, geb. omstreeks 1640, tr. omstreeks 1670 met Cornelis Hendriks Verhoef te Strijen.
Gevraagd: gegevens over de voorouders van Mariche Rijcke.

334. Huijg Wouters Kooijman (Koeijman, Nieuwenboer) trouwde met Pleuntje Doens van Tol, die na 1708 overleed. Het echtpaar woonde waarschijnlijk te Oud-Beijerland, waar dochter Grietje omstreeks 1675 werd geboren.
Gevraagd: gegevens over de voorouders van dit echtpaar.

Dit waren de vragen voor deze keer. Heeft u een of meer van de gevraagde gegevens? Wij zien uw reactie met belangstelling tegemoet! Nieuwe vragen en problemen zijn ook altijd van harte welkom op het contactadres van de Vragenrubriek:

A.O. Mol,
Roodenburg Vermaatstraat 39,
3295 BN 's-GRAVENDEEL.

Namens de redactie wens ik u veel succes en plezier bij het onderzoek naar onze Hoeksche-waardse voorouders.

A.O.M.

WAT DE KRANTEN ZEGGEN

Naar aanleiding van het 125-jarig bestaan in 1990 van de school aan de Schenkeldijk onder 's-Gravendeel ontmoetten een aantal oud-leden van de voormalige Schenkeldijkse muziekvereniging T.A.V.E.N.U. (Tot Algemeen Vermaak en Nuttige Uitspanning) elkaar.

Tijdens deze ontmoeting besloten zij letterlijk en figuurlijk T.A.V.E.N.U. nieuw leven in te blazen en de repetities te hervatten. In verband met het herleven van deze oude vereniging kijken we in deze rubriek naar het muzikale verleden van de Schenkeldijk.

"Februari 1937.

UITVOERING MUZIEKVERENIGING T.A.V.E.N.U.

In de Openbare School aan den Schenkeldijk gaf de muziekvereniging T.A.V.E.N.U. onder bekwame leiding van den heer L.J. de Smit van Puttershoek haar jaarlijksche uitvoering. Er bestond zooals gewoonlijk, goede belangstelling, zoodat het versierde lokaal behoorlijk was bezet, toen de eere-voorzitter de heer Herrebout met eenige hartelijke woorden den avond opende. Onmiddellijk daarop werd een aanvang gemaakt met de afwerking van het, zooals blijken zou, omvangrijke programma. We kregen eerst een viertal muzieknummers te hooren. Deze werden zeer behoorlijk door het corps uitgevoerd. Daarna volgde ter afwisseling tooneel. Natuurlijk ontbrak "Hannes" ook ditmaal niet op het appél, thans als zoeker naar een meisje, waarbij bleek, dat hij nog altijd Hannes was. Een blijspelletje, in een bedrijf werd op vlotte wijze gespeeld, "Een knap stel", viel getuige het applaus, bij het publiek in goeden smaak. Na de pauze werd het instrumentale gedeelte besloten met nogmaals vier nummers, waar van Sarie Marais, marsch, een waardig slotnummer was. Het overige gedeelte van den avond was aan toneel gewijd. Opgevoerd werd "Mottige Janis", een toneelspel uit het Hollandsche matrozenleven in 6 bedrijven. Voor velen was dit stuk geen onbekende, voor enkele jaren werd het ook reeds door T.A.V.E.N.U.'s toneelclub op de planken gebracht. Evenals toen werd het spel ook thans weer een succes.

Hoewel we verschillende debutanten ten tooneele zagen verschijnen, werd het spel op uitstekende wijze weergegeven en maakte stellig indruk op het publiek. Slechts één ding is ons eenigszins tegengevallen, we zagen ditmaal niet zooveel zorg aan de tooneelkleeding besteed, als we dit op een T.A.V.E.N.U.-uitvoering gewoon zijn de laatste jaren. Niettemin is het een succes geworden voor allen die hebben medegewerkt aan dit toneelstuk. De belooning daarvoor was een spontaan applaus. Als laatste nummer volgde nog een leuke klucht voor dame en heer: een vroolijk slot van den uitneemend geslaagden avond. Nadat de heer Herrebout te half twee een slotwoord had gesproken, volgde nog de trekking der loterij. De hoofdprijs viel ten deel aan den heer A. Barendrecht Jz. alhier."

Naast de plaatselijke successen, wisten de muzikale vertegenwoordigers van de Schenkeldijk, T.A.V.E.N.U. en het dubbelmannenkwartet "Ars Musica", op concoursen hun prestaties landelijke bekendheid te geven. Dit blijkt uit de navolgende artikelen uit mei 1937.

"Op een te Rotterdam gehouden nationaal concours, waaraan door het muziekgezelschap T.A.V.E.N.U. werd deelgenomen behaalde de vereniging in de 1e afdeling fanfare met 316 punten een 1en prijs. De jury bestond uit de heeren Otto de Vaal, M.C. v.d. Rovaart en T.J. Oomens."

"Het dubbelmannenkwartet "Ars Musica" behaalde te Capelle a/d IJssel een 3en prijs in de 2e afd. met 257 punten."

Deze artikelen zijn letterlijk overgenomen uit het "Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJselmonde".

P.J.P.

HISTORISCH ALLERLEI

1890 - TOCH EEN KERKORGEL IN 'S-GRAVENDEEL.

In het begin van de negentiende eeuw kwam er in de Hoeksche Waard een beweging op gang om in de kerken orgels te plaatsen.

In het ene geval schonk een dorpsnotabele het orgel en in het andere geval schafte het kerkbestuur het instrument uit eigen middelen aan.

Dit laatste kon zeker niet van 's-Gravendeel gezegd worden, aangezien het grootste deel van de financiële middelen direct voor de armenzorg gebruikt werden. Ondanks deze problemen kreeg de Hervormde kerk van 's-Gravendeel toch een orgel en wel in januari 1890.

Het was een onbekende 's-Gravendeler, die de kerkvoogdij voorstelde de kosten van een te plaatsen orgel te betalen. Kerkvoogden en notabelen namen dit geschenk graag aan. Toen deze boodschap alom bekend werd, kwamen er van uit de gemeente diverse geluiden om de geldsom te gebruiken om de armen in de gemeente beter te ondersteunen en voor een deel van het geld een Arm- of Oudmannenhuis te stichten. Het kerkbestuur koos voor het orgel en helaas moesten de armen en gebrekkigen in de gemeente wachten op andere, betere tijden.

De opdracht om het orgel te bouwen droeg het kerkbestuur op aan de heer J.J. van den Bijlaard te Dordrecht.

Voor de dispositie en het toezicht op de bouw werd Joh. A. de Vries, organist van de Dordtse Augustijnenkerk aangezocht. De twee genoemde heren konden rekenen op de medewerking van de heer L. Couvee uit Leiden, die het ontwerp voor het front op zich nam.

Behalve het orgel, moest er een orgelgalerij komen, maar volgens traditie mochten alleen hervormde ambachtlieden uit 's-Gravendeel voor werkzaamheden aan het kerkgebouw inschrijven.

Met de bouw van orgel en galerij moet het allemaal vlot zijn gelopen, want op tweede Pinksterdag 's-morgens om half tien vindt de inwijding plaats. Tijdens deze plechtigheid die druk werd bezocht, stond Psalm 98 centraal. 's-Middags vond voor 's-Gravendeel opnieuw een bijzondere gebeurtenis plaats, want toen werd een "zoogenaamd orgelconcert" gegeven. Vele bewoners van het Kildorp waren hiervoor opnieuw naar de kerk gekomen, want velen van hen hadden nog nooit een orgel gehoord.

Pas na de overdracht aan het kerkbestuur, komt de naam van de schenker officieel naar buiten. Het blijkt de uit 's-Gravendeel afkomstige B. NaaktGeboren uit Utrecht te zijn. Intussen hadden de protesten tegen "de geldverkwisting" plaats gemaakt voor de jubeltonen die sinds de 26ste mei in 's-Gravendeel konden worden gehoord.

Het is opmerkelijk dat de eerste organist pas in 1891 wordt aangesteld. De keus van de kerkeraad valt op de heer L. Overbeek, leerling van de eerder genoemde heer De Vries uit Dordrecht.

Drie jaar later, in 1894 komt het orgel opnieuw in het nieuws, zij het in minder gunstige zin. Er komen klachten die gezocht moeten worden in de speelwijze van de organist. De schrijver van een open brief laat hem twee mogelijkheden: óf ontslag nemen óf orgelles nemen. "Het geluid of juist het gekras" staat volgens de schrijver in schrill contrast met het keurige en net uit ziende orgel. De organist legt de kritiek, als niet aan de orde zijnde naast zich neer.

Het kerkorgel van 's-Gravendeel was helaas geen lang leven beschoren, want op 10 mei 1904 brandde het hele kerkgebouw uit en daarmee ging ook het orgel verloren.

Naast het orgel in januari 1890, kreeg het kerkbestuur in december van datzelfde jaar een zilveren doopvont aangeboden. De aanbieder hiervan was de Ambachtsheer van 's-Gravendeel en LeerAmbacht, de heer A. Verbrugge uit 's-Gravenhage.

P. J. P.

